

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ

Şeyma İpek Köstekli

Eğitim Yayınları No. 11

37.14

ÖS

999

358

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

TÜRKİYE **VE** **AVRUPA BİRLİĞİ**

Şeyma Türk Köstekli

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Eğitim. Yay.

Demirbaş

Tasnif No:

337.14

KÖS

1999

1858

Bilgiye istemidir.

9

TÜRK-İŞ Eğitim Yayınları No. 11
Ankara, 1999

TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Genel Eğitim Sekreterliği
Bayındır Sk. No. 10
Kızılay, Ankara

Şeyma İpek Köstekli
TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı

DEMİRCİOĞLU MATBAACILIK
Telefon : (0.312) 433 3638
Telefax : (0.312) 434 1471
Yenişehir - Ankara

SUNUŞ

Ülkemiz gündeminde Türkiye ve Avrupa Avrupa Birliği (AB) ile ilişkiler geniş ve önemli olarak yer almaktadır. Türkiye'nin diğer dış ilişkilerinde olduğu gibi Avrupa Birliği'ne ilişkin gelişmeler, yaklaşımlar ve tavırlar biz işçileri de doğrudan ilgilendirmektedir.

Ülkenin her tür ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmesi, diğer ülkelerle olan ilişkileri işçilerin de çalışma, geçinme, örgütlenme ve kısaca yaşam koşullarını da doğrudan etkilemekte ve Avrupa Birliği bu açıdan büyük önem taşımaktadır. Ayrıca konuya ilişkin doğruların anlatılmaması da konunun üzerinde durulmasında ek bir gerekliliktir.

Ülkemizin, eşit hak ve yükümlölükler statüsünde Avrupa Birliği'nin bir parçası olmasını hedefleyen Konfederasyonumuz Eğitim Yayınları çerçevesinde, Avrupa Birliği'ne ilişkin tarihsel gelişmeleri, dönemleri ve bugün varılan durumu incelemeyi ve ayrıca 1959'da Ortaklık için başvuru ile başlayan Türkiye ile ilişkileri ele almayı ve tartışmayı gerekli gördük.

Konunun bizleri öncelikli ilgilendiren yanı kuşkusuz, biz işçilere etkilerinin ne olduğu ve gelecekte de nasıl olacağıdır.

Şüphesiz Türk işçileri de en azından Avrupa ülkelerinde işçilerin sahip olduğu tüm haklara sahip olmayı hedef edinmiştir. Ancak biz Avrupa Birliği'ne girince kendiliğinden ve hemen bu haklara sahip olmanın ne beklentisi içindeyiz ve ne de böyle bir olasılık vardır. Haklarımızın, ancak kararlı mücadelelerle alınabildiği gerçeğini bu vesile ile bir kez daha yinelemekte yarar var. Tüm bunların ötesinde Gümrük Birliği'ne girmekle biz işçilere yeni yükler gelmiş, işsizlik artmış, ücretler düşmüş ve sendikasızlaştırma yoğunlaşmıştır.

Konunun diğer bir yönü de çalışma koşullarımızı iyileştirme ve daha iyi yaşam için verilen mücadelelerimizde Avrupa işçileri ile dayanışmamızın varlığıdır.

Bu yayınımızı da Türk işçi ve sendikacılık hareketine yararlı olacağı inancıyla sunarız.

Salih Kılıç

Genel Eğitim Sekreteri

Birinci Bölüm

AVRUPA BİRLİĞİ (AB) NEDİR ?

Bugünkü adıyla Avrupa Birliği, ekonomik güç, bütünleşme yoğunluğu ve nüfus büyüklüğü bakımından ileri bir uluslararası bütünleşme hareketi olarak nitelendirilebilir.

Yalnızca ekonomik bir bütünleşme hareketi olmanın ötesinde sanayi, sosyal politika, siyaset, yurttaş hakları ve dış politika gibi çok yönlü ortak politikalara da sahip olan Avrupa Birliği, bugün siyasi bir birlik olma yönünde ilerlemektedir.

Dünyanın diğer yörelerinde sayıları 25'e varan, çeşitli adlar altında ve çeşitli büyüklüklerde yöresel-bölgesel bütünleşmeler olsa da, Avrupa Birliği ekonomik ortaklık yanı sıra, siyasi ve sosyal açılardan farklılıklar taşımaktadır.

A. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GELİŞİMİ

Avrupa'da bir *"Birlik"* kurma düşüncesinin temelleri daha çok gerilere gitmekle birlikte, *Avrupa*

Topluluğu tarihinin başlangıç noktasının, genellikle, ikinci Dünya Savaşını izleyen yıllar olduğu kabul edilmektedir. Bu yıllar, savaşın getirdiği zorluklarla bir daha karşılaşmamak için, Avrupa'da bir birlik yaratılması gerektiği bilincinin uyandığı dönemdir.

9 Mayıs 1950 tarihinde Fransız Planlama rgt Başkanı **Jean Monnet**'in görüşlerinden de esinlenen Dışışleri Bakanı **Robert Schuman**, bu tarihte Avrupa ülkelerine bir çağrıda bulunmuştur. ağrı, savaş sanayinin ana maddeleri olan kömür ve çeliğin üretim ve kullanımının uluslarüstü bir organın sorumluluğunda yönetilmesini öngörüyordu. Bu öneriyi kabul eden ülkeler, ilerde, savaş sanayilerini birbirlerine karşı geliştirmek ve dolayısıyla birbirleriyle savaşmak olanağını bulamayacaklardı.

Fransa'nın bu çağrısına Almanya, Belçika, İtalya, Lüksenburg ve Hollanda olumlu karşılık verdiler. Bir yıl süren görüşmelerden sonra, 1951'de Avrupa Kömür ve elik Topluluğu'nun, 1957'de Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nun kurulmasıyla Avrupa Birliği'nin te-

melleri atılmış oldu. Avrupa Birliği'ni kuran bu Antlaşmalardan günümüze değin aşama aşama bütünleşmede yol alındı.

1957'de, Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu kuruldu. 1985'te Tek Senet iç pazara yeni bir ivme verdi. Daha sonra, 1991'de yapılan Maastricht Antlaşması, Ekonomik ve Parasal Birlik için yolu açtı. Ayrıca, Avrupa dış politikası ayağını ve güvenlik içinde serbest dolaşım için bir alan yaratma isteğini de getirdi.

Başlangıçta altı kurucu üye arasında ortak bir kömür ve çelik pazarı kurulmasıyla sınırlı olan ve temelde barışı güvence altına almanın bir aracı olarak algılanan Avrupa Birliği, bugün gelinen noktada, siyasi bir birlik olmada önemli adımlar atmıştır.

Aşağıda Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişmeleri aşamalar halinde kısaca sıralanmaktadır.

1. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

18 Nisan 1951'de altı kurucu üye arasında Paris'te imzalanan Antlaşma ile kurulan Avrupa Kö-

mür ve Çelik Topluluğu, aynı zamanda ilk Avrupa Birliği'nin de doğuşu olmuştur.

Antlaşmayla, o dönemdeki çağdaş sanayinin iki temel ürünü olan kömür ve çelik için üye ülkelerde ortak bir politikanın yürürlüğe konulması öngörülmüştü.

2. Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu

Paris Antlaşması'nı imzalayan altı ülke, kömür ve çelikte giriştikleri deneyi yaşantılarının diğer kesimlerine de yaymak için çabalarını sürdürmüşler, ancak bu ilk adımı başarısız iki teşebbüs izlemiştir. Bunlar 1952 tarihli *Avrupa Savunma Topluluğu* ve 1958 tarihli *Avrupa Politik Birliği*'dir. Sadece askeri ve politik amacı olan bütünleşme çabalarının başarısızlıkla sonuçlanması, ekonomik bütünleşme gerçekleşmeden politik bütünleşme sağlanamayacağı yolunda bir görüş doğmasına da yol açmıştır.

Bunun üzerine çalışmalar ekonomik bütünleşme

üzerinde yoğunlaştırılmış ve iki yeni Avrupa Topluluğu'nun daha kurulması kararlaştırılmıştır. Uzun süren görüşmeler ve teknik çalışmalardan sonra 25 Mart 1957'de Roma'da imzalanan Antlaşmalarla **Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)** ve **Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)** kurulmuştur. EURATOM'un amacı, atom enerjisinin barışçı amaçlarla kullanımını geliştirmektir.

Kömür ve çelik dallarında başlatılan bütünleşme hareketinin ekonominin diğer bütün kesimlerine yayılmasını öngören Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), üç Avrupa Topluluğunun en geniş kapsamı olarak nitelendirilmiştir.

3. Altı Üyeli Toplulukların Gelişimi

Avrupa Birliği'nin Anayasası olarak nitelendirilen Roma Antlaşması'nın 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra Topluluklar içinde gerek ekonomik gelişme gerek Antlaşmaların -özellikle Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması'nın- uygulanması bakımından başarılı olarak değerlendirilen bir dönem başlamıştır.

Ekonomik bütünleşme hedefine adım adım ilerleyen 6 ülke, üç ayrı Topluluğun yönetimini tek bir çatı altında toplamak için 1 Temmuz 1967 tarihinde bir "birleştirme" anlaşması imzalayarak, yönetim organlarını birleştirmişlerdir. Bu anlaşma ile Avrupa Ekonomik Topluluğu, *Avrupa Topluluğu (AT)* olarak adlandırılmıştır.

Üye devletler aralarında Gümrük Birliği'ni (bütün sanayi mallarında ve tarım ürünlerinin çoğunda) Roma Antlaşması'nda öngörülen tarihten bir buçuk yıl önce 1 Temmuz 1968'de gerçekleştirmişlerdir. 31 Aralık 1969 tarihinde ulaştırma ve enerji alanlarındaki gecikmelere rağmen Antlaşma ile saptanan hedeflerin çoğuna ulaşmışlardır.

Uluslararası düzeyde yeni bir güç olarak ortaya çıkış, toplulukların dış ilişkiler alanında da canlı bir politika izlemesine olanak vermiştir. Birçok ülkeyle ortaklık, ticaret ve yardım anlaşmaları imzalanmış, uluslararası ticaret görüşmelerine Topluluk tek bir Devlet gibi katılmıştır.

Yıllar ilerledikçe, Topluluk üyesi ülkeler, arasındaki ilişkileri ticaretin serbestleştirilmesinin ötesinde daha geniş bir açıdan ele almaya başlamışlar ve bunun için gerektiğinde anlaşmalarla çizilen sınırların dışına taşabilmişlerdir. 1969 Aralığında Hollanda'da yapılan Topluluklar üyesi ülkeler Devlet ve Hükümet Başkanları Zirve Konferansı'nda üye ülkeler yöneticileri, gümrüklerin kaldırılmasından sonra tam bir ekonomik ve parasal birlik kurmayı kararlaştırmışlardır. Ayrıca Avrupa'da bir siyasal birlik yaratma gereğini bir kez daha gündeme getirmişler ve bu amaçla bir yandan benzer zirve toplantılarını sık sık tekrarlamak, öte yandan da dış politikada ortak görüşler savunmak için bu alanda da işbirliği yapmak konusunda anlaşmışlardır.

Altılar'ın başarısı, başlangıçta Avrupa Topluluğu'na girmek istemeyen ülkelerin, daha sonra Topluluğa üyelik müracaatında bulunmalarına yol açmıştır. *General de Gaulle* yönetimindeki Fransa'nın 1961 ve 1967'de iki kez veto yetkisini kullandığı çetin bir pazarlık döneminin sonrasinda, İngil-

tere, İrlanda ve Danimarka 11 Ocak 1972 tarihinde tam üye olarak Topluluğa kabul edilmişlerdir. Üye devlet sayısını altıdan dokuza yükselten ilk genişleme ile birlikte, Topluluk, sosyal, bölgesel ve çevresel konularda üstlendiği sorumluluklarla yeni bir derinlik kazanmıştır.

Yunanistan'ın 1 Ocak 1981 tarihinde onuncu üye olarak katılmasıyla, Topluluk ikinci genişlemesini yaşamıştır. 1 Ocak 1986 tarihinde İspanya ve Portekiz'in katılmaları ile üçüncü defa genişleyen Topluluğun üye ülke sayısı onikiye yükselmiştir. Yunanistan'a beş yıllık, İspanya ve Portekiz'e yedi yıllık bir uyum dönemi öngörülmüştür. Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in katılımlarıyla gerçekleşen Güneye doğru genişleme, Onikiler'in, ekonomik gelişmeleri arasındaki farklılıkları azaltmaya yönelik yapısal programlar uygulamalarını da getirmiştir.

Üçüncü genişlemeden sonra, üyelik için başvuruda bulunan ülkelerin sayısında da bir artış gözlenmiştir.

Türkiye'nin 14 Nisan 1987 tarihinde Topluluğa tam üyelik başvurusunda bulunmasının ardından, 17 Temmuz 1989'da Avusturya müracaatta bulunmuştur. 4 Temmuz 1990'da Kıbrıs Rum Kesimi, 16 Temmuz 1990'da Malta, 1 Temmuz 1991'de İsveç, 18 Kasım 1992'de Finlandiya, 26 Mayıs 1992'de İsviçre ve 25 Kasım 1992'de de Norveç bu doğrultuda karar almışlardır. Ancak, Norveç halkı Avrupa Birliği'ne giriş için yapılan referandumda "hayır" diyerek, Avrupa Birliği'ne girilmesini benimsememişlerdir.

1 Ocak 1995 tarihinde Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in katılmalarıyla Avrupa Birliği dördüncü kez genişlemiştir. Son olarak, AB'nin gelecekteki mimarisine yeni boyutlar kazandıracak olan ve *12-13 Aralık 1997 tarihinde Lüksemburg'da yapılan ünlü zirve toplantısında, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovenya, Estonya ve Kıbrıs Rum Yönetimi (Kıbrıs Cumhuriyeti altında)* Avrupa Birliği'ne ilk aşamada üye olacak ülkeler olarak kararlaştırılmıştır. Anılan ülkelerle 30 Mart 1998 ta-

rihinde başlayan katılma süreci görüşmeleri devam etmektedir. Görüşme sürecinin ne kadar süreceği henüz bilinmemekle beraber, yine de bu sürenin en az 5-7 yıl arasında olması beklenmektedir. Lüksemburg zirvesi kararlarına göre, Litvanya, Letonya, Slovakya, Romanya ve Bulgaristan Avrupa Birliği'nin ikinci genişleme sürecinde yer almaktadır.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GELİŞİMİNDE TARİHSEL ADIMLAR

A. KURUCU ANTLAŞMALAR :

- 1951 PARİS ANTLAŞMASI/AKTÇ
(AVRUPA KÖMÜR VE ÇELİK TOPLULUĞU)
- 1958 ROMA ANTLAŞMASI/AET
(AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU)
- 1958 ROMA ANTLAŞMASI /(EURATOM)
(AVRUPA ATOM ENERJİSİ TOPLULUĞU)

B. KURUCU ÜYELER :

ALMANYA, BELÇİKA, HOLLANDA, FRANSA,
İTALYA, LÜKSEMBURG

C. KATILIMLAR :

- 1973'DE *DOKUZLAR AVRUPASI*
İNGİLTERE, DANI MARKA VE
İRLANDA
- 1981'DE *ONLAR AVRUPASI*
YUNANİSTAN
- 1986'DA *ONİKİLER AVRUPASI*
İSPANYA VE PORTEKİZ
- 1995'DE *ONBEŞLER AVRUPASI*
FİNLANDİYA, AVUSTURYA VE
İSVEÇ

B. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN YAPISI VE ORGANLARI

Avrupa Birliği uluslarüstü bir nitelik taşımakla beraber, normal koşullarda, devletlere ait olan bazı işlevleri de yerine getirdiğinden kendine özgü bir kurumsal yapıya sahip bulunmaktadır. Bu sistemde yasama, yürütme, yargı ve demokratik denetim yetkilerini kullanan organlar, birbirlerinden bağımsız olarak, ancak tamamlayıcı nitelikte görev yapmaktadırlar.

Avrupa Birliği'nin kurumsal yapısı; Konsey, Komisyon, Avrupa Parlamentosu, Adalet Divanı, Ekonomik ve Sosyal Komite gibi temel organlarla, Avrupa Yatırım Bankası, Bölgeler Komitesi gibi yan organlardan oluşmaktadır.

Avrupa Doruğu (Zirvesi): Avrupa Doruğu, Topluluk üyelerinin hükümet başkanları düzeyinde temsil edildiği bir organdır. Topluluk gündemindeki önemli konuları görüşmek üzere biraraya gelen Avrupa Doruğu, yılda en az iki kez toplanmaktadır.

Avrupa Parlamentosu: 626 üyeden oluşan

Parlamento, Birliğe üye Devletlerin halklarını temsil etmektedir. Üye Devletlerin ulusal parlamentolarından, uyrukluk esasına göre değil, siyasal görüşlerine göre kurdukları gruplardan (Avrupa Sosyalistleri Partisi, Avrupa Halk Partisi, Liberal Demokrat ve Reformist, Avrupa Birleşik Solu, Yeşiller Grubu vb.) meydana gelen Parlamento, esas olarak bir danışma organı niteliğindedir. Aynı zamanda denetim ve yasama sürecine ilişkin de işlevleri bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi: Konsey, Birliğin en üst karar organıdır. Konsey’de 15 üye Devletin birer sandalyesi bulunmakta ve genelde dışişleri bakanlarından oluşmaktadır.

Avrupa Birliği’nin yasama ve karar organı olan Konsey, Roma Antlaşması’nda belirlenen amaçları gerçekleştirmek amacıyla, üye devletlerin genel ekonomik politikalarının eşgüdümünden sorumludur. Komisyon tarafından hazırlanan tasarıları ele alan ve yasalaşmasını sağlayan Konsey’de kararlar, kural olarak oy çokluğuyla alınmaktadır. Ancak,

vergilendirme, işgücünün serbest dolaşımı, işçilerin hak ve çıkarları gibi hassas alanlarda oybirliğine göre karar alınabilmektedir.

Avrupa Komisyonu: Avrupa Birliği'nin ortak çıkarlarının koruyucusu, Birlik anlaşmalarının bekçisi olan Komisyon, yürütme organıdır. 20 üyesiyle Birlik içindeki yürütme yetkisini hemen tümüyle elinde bulunduran Komisyon, yasama yönünden ise, Konsey tarafından alınacak kararlarla ilgili tasarılar sunmak ve bu tasarıların incelenmesi sırasında üye Devletler arasında çıkabilecek görüş ayrılıklarında Birliğin ortak çıkarları doğrultusunda uzlaştırıcı rol oynamak şeklinde sorumluluk üstlenmektedir.

Avrupa Adalet Divanı: Avrupa Birliği'nin bağımsız yargı organı niteliğindeki Adalet Divanı, üye Devletlerin birlikte seçtikleri 15 yargıçtan oluşmaktadır. Adalet Divanı, Birliğin en yüksek hukuksal organı olup, Birlik kurumları tarafından kabul edilen mevzuatın anlaşmalara uygunluğunu denetlemekle görevlidir.

Sayıştay: 15 üyeden oluşan Sayıştay, gelirlerin toplanmasında ve harcamaların yapılmasında, bunların yasalara uygun bir şekilde yürütölmesini sağlamakla görevlidir.

Ekonomik ve Sosyal Komite: Bir danışma organı niteliğindeki Komite, ekonomik ve sosyal hayatın üreticiler, çiftçiler, taşımacılar, işçiler, küçük esnaf ve zanaatkarlar, serbest meslek sahipleri ve kamu yararına çalışan küçük ve orta ölçekli işletmelerin temsilcileri ile tüketiciler, çevreciler ve dernek temsilcilerinden oluşmaktadır.

Komite biraz önce değinildiği üzere, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin değişik kategorilerini temsil eden 222 üyeden oluşmaktadır. Oluşumu ve teknik işlevleri bulunması nedeniyle Birliğin karar sürecinde güçlü bir etkiye sahip olan Komite, Konsey ve Komisyon'a danışmanlık etmektedir. İşçi sendikaları bu komite aracılığıyla Avrupa Birliği'nin gelişmesini etkilemeye ve yön vermeye çalışmaktadır.

Diğer Organlar

Avrupa Birliği'nin organları Avrupa Yatırım Bankası ve Bölgeler Komitesi'dir. Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Birliği'nin dengeli ve ortak çıkarlara uygun bir ekonomik gelişme sağlanmasına yönelik finansman kuruluşudur.

Bölgeler Komitesi, Maastricht Antlaşması'yla kurulan ve üye Devletlerin bölgesel ve yerel 222 temsilcilerinden oluşan bir organdır. Komite Antlaşma'nın belirlediği alanlarda Konsey ve Komisyon'a danışmanlık yapmaktadır.

C. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTAK POLİTİKALARI

Uluslararası bütünleşme hareketlerinin, yaşayabilmeleri ve başarılı olabilmeleri, aralarındaki farklılıkları önce azaltma, giderek ortadan kaldırma amacıyla oluşturdukları ve geliştirdikleri "*ortak politikalar*" aracılığıyla mümkün olabilmektedir. Avrupa Birliği'nde de üye Devletler, birbirleriyle daha etkin

bir şekilde bütünleşebilmek için ortak politikalar geliştirmekte ve uygulamaktadırlar.

Tarım, ticaret, sanayi, rekabet, enerji, teknoloji, taşımacılıktan sosyal politika, bölgesel gelişme, çevrenin korunması, sağlık, tüketici hakları, güvenlik, savunma, eğitim ve kültür gibi toplumsal yaşamının hemen bütününe uzanan ortak politikaları aracılığıyla Avrupa Birliği, bugün siyasi birlik olma yönünde ilerlemektedir.

Kendi içerisinde ayrıntılı olarak kurallara bağlanan ortak politikalardan, örneğin, Ortak Tarım Politikası'yla tarım üretimi teşvik edilmektedir. Bu teşvik, tarım ürünlerinin yüzde 90'nın kendi ülkeleri içinde yüksek fiyatla satın alınması, ihracatta ise sübvansiyelerle düşük fiyatla satılması biçimindedir.

Diğer bir örnek, bölgesel gelişme politikalarıdır. Avrupa Birliği'ni oluşturan üye ülkeler hem kendi aralarında ve hem de kendi sınırları içinde, gelişim düzeyi ve yaşam standartları açısından gittikçe de-

rinleşen farklılıklar ve özellikle artan işsizlik gibi sorunlar karşısında, Topluluğun doğrudan ve dolaylı olarak mekanizmaları aracılığıyla ortak tedbirler almaya yönelmişlerdir. Bu mekanizmaların en tipik örneği yardımlardır.

Çalışanlar ve sendikalar açısından önem taşıyan ise Topluluğun sosyal politikalarıdır.

*Ekonomik bütünleşmeye eş değer sosyal bütünleşme ve ortak sosyal politikaya, işçiler açısından köklü bir sosyal koruma ve endüstri ilişkileri kazanım ve sistemine sahip olunan Avrupa Birliği'nde yaşam ve çalışma koşullarının birlik ve ulusal mevzuat düzeyinde iyileştirilmesi hedefi sürekli gündemde tutulmaktadır. Örneğin, bu yönde İngiltere'nin dışında, 1989 yılında **Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı** ile sözkonusu koşulların asgari standartları belirlenmiştir. Bunlar; serbest dolaşım, adil ücret, daha iyi çalışma koşulları, sosyal korunma, örgütlenme ve toplu pazarlık özgürlüğü, mesleki eğitim, kadın-erkek eşitliği, iş-*

yerinde demokrasi, işçi sağlığı iş güvenliği, çocukların, yaşlıların ve özürlülerin korunmasıdır.

Avrupa Birliği'nde çalışma yaşamına ilişkin standartlar yanında toplumsal hizmetler ve çevre konusunda asgari zorunlulukları belirleyen "sosyal hükümlere", yine ticaret engellerinin azaltılmasının istihdam üzerindeki ve diğer alanlardaki etkisini te-lafi edecek ekonomik araçlara da yer verilmektedir.

D. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURULUŞ AMAÇLARI VE GELİŞİMDE DÖNÜM NOKTALARI

Avrupa Birliği'nin oluşumunda aşağıdaki üç temel amaç üzerinde anlaşılmıştır.

- * Barışı muhafaza ve geliştirme yoluyla bir "barış adası" oluşturmak;
- * Geniş bir ekonomik alan yaratarak, Avrupa halklarının yararına bir ekonomik entegrasyon gerçekleştirmek;
- * Siyasal açıdan bütünleşmeye çalışmak.

1. Ekonomik Bütünleşme

Avrupa Birliği'ni kuran Roma Antlaşması'nın 2. maddesinde düzenlenen ekonomik bütünleşme, bir "Ortak Avrupa Pazarı"nın kurulması; üye Devletlerin ekonomi politikalarının giderek birbirine yakınlaştırılması ve üyeler arasındaki ilişkilerin ve yaşam düzeylerinin sürekli ve dengeli gelişmesini sağlamayı hedeflemiştir.

Bu hedefe ;

Mallarn Serbest Dolaşımı,
İşgücünün Serbest Dolaşımı,
Hizmetlerin Serbest Dolaşımı ve
Sermayenin Serbest Dolaşımı'nı

sağlamak üzere sınırların açılması ve ortak politikalar ve ortak mali araçlarla dayanışmanın güçlendirilmesi suretiyle erişilmesi öngörülmüştür.

Mallarn serbest dolaşımı: Malların ortak pazarda serbestçe dolaşımını engelleyen başlıca faktörler, gümrük vergileri ve eş etkili vergiler ile miktar kısıtlamaları, daha çok bilinen adıyla kotalar-

dır. Avrupa Birliği'nde de ekonomik bütünleşme Gümrük Birliği üzerinde kurulmuştur. Tarımsal rnler için "ortak tarım politikası" erevesinde olarak, tüm mallar üzerindeki ticareti kapsayan Gümrük Birliği, ye ülkeler arasında 1968 yılında tamamlanmıştır.

İşgücünün serbest dolaşımı: Avrupa Birliği'nin dayandığı ikinci temel serbesti olan işgücünün serbest dolaşımı, Birlik düzeyinde üç aşamada düzenlenerek 15 Ekim 1968'de tamamlanmış ve 8 Kasım 1968'de yürürlüğe girmiştir. Böylece, işçiler, Birlik sınırları içinde her yerde kendi istekleri ve çıkarları doğrultusunda iş arayabilme, işyerlerini değiştirme, çalışma amacıyla yerleşme ve ailelerini getirme hakkını elde etmişlerdir.

İşçilere, işyeri ve ülke seçiminde tam bir serbesti tanımının altında, tek bir işgücü piyasası oluşturma çabası, onun altında ise Birlik düzeyinde bir Avrupa yurttaşlığı yaratma arzusu yatmaktadır.

Hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı: İş kurma, hizmet sunumu ile sermayenin serbest dolaşımı, Avrupa Birliği'nin dayandığı ve öngördü-

ğü diğler serbestliklerdir. Ancak bu iki alanda bugün itibariyle engellerin tümüyle aşılamadığı da ifade edilmektedir.

2. Tek Pazar Hedefi "Tek Senet"

Avrupa Birliği'nin kuruluşundan hemen sonra gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin kaldırılmasında hızlı ve önemli adımlar atılmışsa da, kotaların, işgücünün ve sermayenin serbest dolaşımında sınırlama ve engellerin kaldırılmasının aynı hızla gerçekleşmediği görülmüştür.

Bu gerçekten hareketle 1985 yılında **Jacques Delors** başkanlığındaki Avrupa Komisyonu, hazırladığı *Beyaz Kitap* başlıklı belge ile artık fazlasıyla geçikildiğini ve tek bir Avrupa Pazarının oluşturulmasının önünde hala çok fazla ciddi engel bulunduğunu duyurmuştur. 1986 Şubat'ında biraraya gelen Onikiler, Avrupa Tek Senedi'ni imzalayarak yeni bir hedef ortaya koymuşlardır. Bu anlamda tek pazar, malların kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımının sağlanması için fiziki, teknik ve mali engellerin 1992 sonunda kaldırılmasıdır.

1987’de yürürlüğe giren Tek Avrupa Senedi, tek pazarın gerçekleştirilebilmesi için Roma Antlaşması’nı değiştiren ilk anlaşmadır. Tek Senet, Roma Antlaşması’nı Avrupa Parlamentosu’nun yetkilerini arttırma ve tek pazara dönük engellerin giderilmesi için karar alma sürecini kolaylaştırıcı değişiklikler getirmiştir. Böylelikle, işverenler, bağımsız çalışanlar ve işçi sendikaları daha fazla tercih haklara sahip olabilmışlerdir.

1992 sonunda üye ülkeler, tek pazarın gerçekleştirilmesi yönünde benimsedikleri önlemlerin büyük bölümünü hayata geçirmişlerdir.

3. Ekonomik ve Parasal Birlik Maastricht Antlaşması

1991 Aralığında Maastricht’de toplanan 12 ülkenin Devlet veya hükümet başkanının mutabakata vardığı ve 7 Şubat 1992 yılında imzaları tamamlanan "Avrupa Birliği Antlaşması" bir kilometre taşı olarak nitelendirilmektedir.

Antlaşma, Roma Antlaşması’nda bazı değişiklikler yaparak Avrupa Birliği’ne giden nihai hedefi çiz-

mekte, tek pazarı tamamlamakta ve çok çeşitli konularda (sanayi, eğitim, sosyal politika, kültür, çevre, güvenlik vb.) yeni düzenlemeler getirmektedir. Avrupa Topluluğu'nun Avrupa Birliği (AB) olarak adlandırıldığı Maastricht Antlaşması'nın en önemli özelliği "*Ekonomik ve Parasal Birliğin*" (EPB) kurulması programıdır. *Ekonomik ve Parasal Birlik (EPB), tek bir ekonomik pazar içinde tek bir parasal politika anlamına gelmektedir.* Tek para politikasıyla ekonomi politikaları arasında uyum sağlanmasını amaçlayan bu süreç, üç aşamada gerçekleşen bir plan doğrultusunda yürütülmektedir.

Birinci aşama: 1 Temmuz 1990'da başlayan ilk aşama 31 Aralık 1993'de tamamlanmıştır.

İkinci aşama: 1 Ocak 1994 başlayan ikinci aşamada, üye Devletlerin para politikalarının eşgüdümünün güçlendirilmesi, *ECU (Avrupa Para Birimi)

ECU: 1979'da kurulan Avrupa Para Sisteminin bir parçasıdır. Üye Devletlerin para birimlerini içeren bir "sepet"ten oluşmaktadır. Her bir para biriminin ağırlığı, ilgili ülkenin ekonomik gücüne bağlanmış bir oran teşkil etmektedir.

kullanılmasının oluşturulması için gerekli temelin hazırlanması amacıyla Frankfurt'ta Avrupa Para Enstitüsü (APE) kurulmuştur.

Üçüncü aşama: 1 Ocak 1999 itibariyle başlamış bulunan bu aşama tek para birimine geçişi simgelemektedir. ECU'nun yerini alan ve EURO olarak adlandırılan tek para biriminin yanında her ülkenin ulusal para birimleri de ilk üç yıl boyunca tedavülde kalacaktır. EURO'nun tek başına dolaşıma girmesi için ise en geç 2002 yılı belirlenmiştir.

Ülkelerin üçüncü aşamaya geçebilmeleri aşağıda sayılan kriterlere uyumlarıyla olacaktır.

* **Enflasyon oranı**, enflasyonun en düşük olduğu üç ülkenin ortalamasını 1,5 puandan daha fazla aşmamalıdır.

* **Uzun vadeli faiz oranları**, en düşük faiz oranına sahip üç ülkenin ortalamasını 2 puandan daha fazla aşmamalıdır.

* **Bütçe açığı**, GSMH (Gayri Safi Milli Hasi-
la)'nın yüzde 3'ünden fazla olmamalıdır.

* **Toplam kamu borçları**, GSMH'nin yüzde 60'ını aşmamalıdır.

* **Kur istikrarı**, ulusal para birimi, son iki yıldır devalüe edilmemiş olmalıdır.

Bugün itibarıyla Ekonomik ve Parasal Birliğe geçiş için 11 ülke gerekli koşulları taşımaktadır. Yunanistan ve İsveç Ekonomik ve Parasal Birliğe geçiş kriterlerini karşılayamazken, Danimarka ve İngiltere gerekli koşullara sahip olmakla birlikte, bu geçişe katılmamışlardır.

İkinci Bölüm

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SOSYAL POLİTİKALAR VE SENDİKAL HAKLAR

Avrupa Birliği'nin ana amacı, Roma Antlaşması'nda da ortaya konduğu gibi, kendi içinde barış ve sermayenin yöresel bütünleşmesini sağlama olup, sosyal politika ve sosyal hukuk bu bütünleşmeye destek olarak anlaşılmıştır. Bu nedenledir ki kimi ülkelerde sendikalar Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girilmesine karşı tavır almışlardır.

1974 ve 1984 yıllarında Bakanlar Konseyi'ne sunulan faaliyet programlarında, 1 Temmuz 1987'de yürürlüğe giren Tek Avrupa Senedi'nde de sosyal politikalara ilişkin ifadeler yer almıştır. Roma Antlaşması'nda değişiklik ve ekler yapan bu Senet "Sosyal Diyalog" ve "Ekonomik ve Sosyal Uyum" başlıklı belgeler altında sosyal politikalar öngörmektedir. Bu amaçla "Topluluk Yapısal Fonları" olarak adlandırılan "Tarımı Yönlendirme ve Garanti Fonu", "Avrupa Sosyal Fonu" ve "Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu" oluşturma kararı almıştır. Sosyal ve sendikal haklar yönünde henüz hiçbir bağlayıcılığı olmayan "Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı" Avrupa Konseyi'nin 8-9 Aralık 1989'da, Strazburg'da yaptığı toplantıda İngiltere'nin karşı oy kullanmasına karşı kabul edilmiştir. Şart, şu konular üzerine hükümler getirmiştir: Serbest dolaşım, istihdam ve ücret, yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi, sosyal koruma, örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık, mesleki eğitim, kadın ve erkek işçilere eşit davranma, işçilerin işletme yönetimine katılmaları, işçi sağlığı ve iş güvenliği,

çocuk ve gençlerin korunması, sakatların korunması.

1994'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması kapsamında sosyal ve sendikal haklar yönünde bazı ileri hükümler de yer aldı. "Sosyal Politika" başlıklı ek protokolde Topluluk organları kararlarında sosyal taraflara danışma statüsü getirildi ve Avrupa düzeyinde toplu sözleşme yapılması da kabul edilir bulundu. Taraflar tüm işkolları için Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) ile işveren tarafında Avrupa Topluluğu Sanayi Birliği (UNICE) ve Kamu işletmeleri Avrupa Merkezi (CEEP) olarak yer almaktadırlar. Ayrıca Avrupa düzeyinde işkolu sendika federasyonları bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi'nin, 1994 Eylül ayında aldığı karara dayanan *"Avrupa İşletme Komitesi"*, bir firmanın Avrupa Birliği ülkelerinde bulunan işyerleri düzeyinde işçilerin temsil edilerek işverenle merkezi diyalog içinde olmaları ve toplu iş sözleşmesi yapabilmeleri yönünde önceden beri yapılan çalışmaların sonucudur. Komitelerin uygulamasına 1996

yılı Eylül ayında geçilmiştir.*1996 yılı sonu itibarıyla, Avrupa Birliği'nin birden fazla ülkesinde faaliyet gösteren firmaların işverenleri ile toplu sözleşme niteliğinde 100'ün üzerinde anlaşma kabul edilmiştir. Zaten Avrupa Birliği ülkelerinde "Ekonomik ve Sosyal Komite" veya diğer bazı biçim ve adlar altında tarafları ülke düzeyinde bir araya getiren kurumlaşmalar bulunmaktaydı. Bunlar örneğin Hollanda'da "Ekonomik ve Sosyal Konsey", Belçika'da "Ulusal Çalışma Konseyi ve Merkez Ekonomik Konsey", Fransa'da "Ekonomik ve Sosyal Konsey" olarak adlandırılmaktadır. Yine bu ülkelerde de "İşyeri Konsey ve Komiteleri" adı altında "yönetime katılma" açılarından çeşitli alt kurumlaşmalar da bulunmaktadır.

Avrupa Birliği'n'de sosyal politikalara ilişkin yapılan tüm çalışmaların bulunduğu düzeyler *Yeşil Kitap* başlıklı bir belgede özetlenmektedir. Yeşil Kitap'a ilişkin çeşitli toplantılar yapılmakta ve taraflar işçi-işveren-hükümet olarak görüşlerini açıklamaktadırlar. Avrupa Komisyonu "Avrupa'nın sosyal politikalarını belirleme" başlığı altında konuları şöyle grup-

lamıştır: İstihdam, iş yaratma ve rekabet edebilirlik, refah devletinin rolü, işçi ve göçmen işçilerin serbest dolaşımı, erkek ve kadına eşit uygulama, sosyal diyalog ve çalışma mevzuatı, işçi sağlığı ve güvenliği, demokratik bir Avrupa oluşturma.

Sosyal politikalar açısından Birleşmiş Milletler (BM) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından kabul edilen sözleşmeler ve normlar da Avrupa Birliği ülkeleri tarafından onaylanmıştır. Ayrıca Avrupa için kabul edilen sözleşmeler de bulunmaktadır: Avrupa Konseyi'nce 1950'de kabul edilen "İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme", 1961'de kabul edilen "Avrupa Sosyal Şartı (Antlaşması)" ve 1987'de kabul edilen "İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Davranışın veya Cezanın Önlenmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi". Yine Avrupa'ya yönelik olarak, 1 Ağustos 1975'te kabul edilen "Helsinki Sonuç Belgesi" ve 21 Kasım 1990'da kabul edilen "Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı".

Uluslararası örgütlerce kabul edilen sözleşmeler

yanı sıra Avrupa için Avrupa Birliği dışında oluşturulmuş sözleşmeler ve ayrıca henüz hukuki bir bağlayıcılığa kavuşturulmamış olsa da Avrupa Birliği olarak kabul edilen veya sözü edilen sözleşme hükümleri bulunmaktadır. Avrupa Birliği olarak değilse de, ye ülkeler kendi ilerinde, dünyada ve Avrupa düzeyinde evrensellemiş tüm bu sözleşmeleri kabulde dünyanın en ileri ülkeleri durumundadırlar. Tüm bu hakların kabulünün Avrupa işçi sınıfının birkaç yüz yıldır verdiği mücadelelerinin bir sonucu olduğu da unutulmamalıdır.

nc Bölüm

TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİğİ İLİşKİLERİ

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileri, Avrupa Birliği'ni kuran Roma Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle başlamıştır. Türkiye, Yunanistan'ın 15 Temmuz 1959'da yaptığı ortaklık başvurusundan hemen sonra 31 Temmuz 1959 tarihinde "ortak ye" olmak için Topluluklar Konseyi'ne başvurmuştur. Ülkemizin Avrupa Birliği'ne katılma konusundaki tercih ve isteğini ortaya koyan başvuru, ilke ola-

rak kabul edilmiş ve Roma Antlaşması'nın 238. maddesi ışığında başlayan ortaklık görüşmeleri, 12 Eylül 1963'de imzalanan Ankara Anlaşması'yla sonuçlanmıştır.

A. ANKARA ANLAŞMASI

1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Anlaşması, taraflar arasında ortaklık ilişkisini kuran temel belgedir.

Ankara Anlaşması'nda Türkiye ile Avrupa Birliği ortaklığının nihai amacı, Türkiye'nin Avrupa Topuluğu'na tam üyeliği olarak belirlenmiştir.

Anlaşma'nın 2. maddesinde ortaklığın amacı şöyle ifade edilmiştir.

"Anlaşmanın amacı, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının istihdam seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile gözönünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari, ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir."

Ankara Anlaşması'nın ekonomik amacı, "Türk halkı ile Avrupa Topluluğu içinde birleşmiş halklar arasında gitgide sıklaşan ilişkiler kurmak ve Türk ekonomisi ile Topluluk üyesi Devletlerin ekonomileri arasındaki farkı kapatmak" şeklinde ifade edilmiştir. Ekonomiler arasındaki farkın kapatılması için belirli sürelerde Türkiye'ye yardımda bulunma zorunluluğu da kabul edilmiştir.

Anlaşmanın siyasal amacı ise, Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşmanın temelinde yatan ülküyü müştereken birlikte izleyerek, barış ve özgürlüğü koruma ve güçlendirme kararlığı şeklinde özetlenmiştir.

Bu amaç ve ilkeleri gerçekleştirmeyi hedef alan *Ankara Anlaşması; Esas Anlaşma, Geçici Protokol, Mali Protokol, Son Senet ve işgücü konusunda taraflar arasında teati edilen mektuplardan oluşmaktadır*. Ancak Anlaşmanın ayrıntıları, ayrılmaz bir parça olarak kabul edilen Protokoller ile belirlenmiştir.

Anlaşmaya göre, Türkiye-Avrupa Birliği arasın-

daki ortaklık ilişkisinin, Türkiye'nin Topluluğa tam üyeliği yönünde gelişmesi "*hazırlık*", "*geçiş*" ve "*son dönem*" olmak üzere üç aşamadan geçerek gerçekleşecektir.

1. Hazırlık Dönemi: İlk dönemde, ortaklık ilişkisinin ileri kademelerinde üzerine düşecek yükümlülükleri üstlenebilmesi için Türkiye'nin Topluluğun yardımıyla ekonomisini güçlendirmesi amaçlanmıştır. Topluluğun bu konuda yapacağı yardımlar, Ankara Anlaşması'na eklenen Geçici ve Mali Protokoller ile belirlenmiştir. 1 Ocak 1964'de başlayan bu dönemi 5 yılda tamamlayan Türkiye, geçiş dönemi müzakerelerine 1969'da geçmiştir.

2 Geçiş Dönemi: Katma Protokol ile başlayan geçiş dönemi, tarafların karşılıklı ve dengeli yükümlülükleri üzerine kurulmuştur. Anlaşma'da bu dönemin süresi en fazla 12 yıl olarak öngörülmüşken, Katma Protokol ile bu süre belirli alanlarda gerekli dengenin sağlanması için 22 yıla çıkarılmıştır. Bu dönemde Türkiye ile Topluluk arasında sanayi ürünlerinde Gümrük Birliği'nin kurulması ve iş-

gücünün serbest dolaşımı öngörülmüştür. Geçiş dönemi, 1 Ocak 1996 tarihi itibariyle Gümrük Birliği'nin gerçekleştirilmesiyle tamamlanmıştır.

3 Son Dönem: Ortaklık ilişkisinin, bir yandan hukuk sistemlerinin birbirine yaklaştırılması, diğer yandan ekonomi politikalarının koordine edilmesi suretiyle yoğunluk kazanacağı son dönem, Ankara Anlaşması'nda öngörülen diğer ilkelerin uygulanmasında mesafe alınmaya başlanacağı bir dönemdir. Türkiye, 1 Ocak 1996 itibariyle girilen Gümrük Birliği'yle son döneme geçmiş, üç yılını da geride bırakmıştır. Ancak son dönemin tamamlanması için belirli bir süre saptanmamıştır.

B. KATMA PROTOKOL VE GÜMRÜK BİRLİĞİ SÜRECİ

Türkiye - Avrupa Birliği ortaklık ilişkisinin geçiş döneminin koşullarını, süre ve tarafların bu çerçevede yükümlülüklerini bir bütün olarak düzenleyen Katma Protokol, 23 Kasım 1970'de imzalanmış, 1 Ocak 1973 günü yürürlüğe girmiştir.

Katma Protokol'un ekonomik, sosyal ve siyasal niteliği ekini oluşturduğu Ankara Anlaşması'nda olduğu gibidir.

İstisnalarla birlikte, 22 yıllık bir süre içinde gerçekleştirilecek "Geçiş Dönemi"nin yöntem ve koşullarını ortaya koyan Katma Protokol, Gümrük Birliği esasına dayanmakta olup, 64 maddeden meydana gelmektedir. *Protokol, malların serbest dolaşımını gerçekleştirecek usül, sıra ve süreleri de içeren, kişilerin hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı, ulaştırma, rekabet, vergileme ve mevzuatın yakınlaştırılması, ekonomi ve ticaret politikalarının uyumlaştırılması konularını hükme bağlamaktadır.*

Protokol'un Gümrük Birliği'ne ilişkin hükümlerine göre, Topluluk bazı istisnalar dışında Türkiye'den yapılan ithalatta uyguladığı gümrük vergilerini ve miktar kısıtlamalarını 1971 yılından itibaren tamamen kaldırmıştır.

Türkiye üzerine düşen gümrük indirimlerini 1973 yılından başlayarak, aşamalı olarak 1978'e dek

gerçekleştirmiş, ancak bu seneden sonra Katma Protokol'un koruyucu 60. maddesine dayanarak indirimlerin durdurulması talebinde bulunmuştur. 24 Ocak 1980 kararlarıyla ekonomide başlatılan dışa aılma politikasına paralel olarak Türkiye, Nisan 1987'deki tam üyelik başvurusundan sonra 1988 yılından itibaren ertelediği gümrük indirimlerini yeniden işletmeye başlamış ve 31 Aralık 1995 tarihi itibariyle tüm gümrük vergi ve kesintileri ile fonları sıfırlamıştır.

Avrupa Birliği, Türkiye'den ithal ettiği sanayi ürünlerine gümrük vergisi uygulamamakla birlikte, Türkiye'nin en önemli dış satım maddesi olan tekstil ve hazır giyim başta olmak üzere çeşitli ürünler üzerinde uyguladığı kota ve anti damping gibi koruyucu önlemlerle Türkiye'nin pazar payının artmasına yardımcı olmamıştır.

Katma Protokol'da düzenlenen diğer bir önemli konu, işgücünün serbest dolaşımıdır. Protokol'un ilgili hükümlere göre işgücünün serbest dolaşımının

1986 yılı sonuna kadar gerçekleştirilmesi ve bu hakkın nasıl gerçekleştirileceği hususlarının saptanması yükümlülüğü taraflara getirilmişse de, günümüze kadar böyle bir program hazırlanmamıştır.

C. TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNDE

DÜZENLENEN MALİ PROTOKOLLER

- I. Mali protokol 175 milyon ECU (1964-1968)
- II. Mali protokol 220 milyon ECU (1971-1977)
- Tamamlayıcı protokol 47 milyon ECU (1971-1977)
- III. Mali protokol 310 milyon ECU (1979-1981)
- Özel işbirliği fonu 75 milyon ECU (1980-1982)
- IV. Mali protokol 600 milyon ECU (1981-1986)
(1981'de paraflanmış, siyasal nedenlerle imzalanamamıştır)

Toplam 827 milyon ECU

- IV. Mali protokol dahil toplam 1.427 milyon ECU (ECU: Avrupa Para Birimi)

Ankara Anlaşması'nın Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına ve verimlilik düzeyinin artmasına yardımcı olmak amacıyla Mali Protokoller aracılığıyla yardım yapılması hükmüne bağlı olarak, 12.9.1963'de imzalanan 1.Mali Protokol ile hazırlık döneminde 175 milyon ECU kredi verilmiştir. Geçiş döneminde, Türkiye'nin gümrük vergisi indiriminden dolayı uğrayacağı gelir kaybını karşılamak amacıyla Katma Protokol ile birlikte imzalanan 2.Mali Protokol ile (1971-1977 dönemi için) 220 milyon ECU; 30.6.1973'de imzalanan Tamamlayıcı Protokol ile yine 1971-1977 dönemi için 47 milyon ECU; 12.5.1977 de imzalanan Ortaklık Konseyi toplantısının 2/80 sayılı kararı uyarınca kurulan Özel İşbirliği Fonu aracılığıyla (1980-1982) dönemi için hibe (karşılıksız yardım) şeklinde 75 milyon ECU tutarında yardım sağlanmıştır. Ancak 1981-1986 yılları için 600 milyon ECU olarak belirlenen 4.Mali Protokol, Avrupa Topluluğu Bakanlar Konse-

yi'nde kabul edilmediği için yürürlüğe girmemiştir. Bugüne kadar geçen zaman sürecinde 4.Mali Protokol hayata geçirilmemiş, rafa kaldırılmıştır.

31.7.1996 tarihinde geçerli olan döviz kurlarına göre 1ECU=1,25 Amerikan Doları 'dır.

D. ORTAKLIĞIN ORGANLARI

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ortaklık ilişkisinde sürekliliği sağlamak ve sorunların çözümünde uygun zeminlerin yaratılabilmesi için;

- 1- Ortaklık Konseyi,**
- 2- Ortaklık Komitesi,**
- 3- Karma Parlamento Komisyonu,**
- 4- Türkiye-AB Ortak Gümrük Birliği Komitesi,**
- 5- AB-Türkiye Ortak İstişare Komitesi**

oluşturulmuştur.

Ortaklık Konseyi, Ortaklık Komitesi ile Karma Parlamento Komisyonu, Ankara Anlaşması uyarınca, ortaklık rejiminin uygulanması ve gittikçe gelişmesini sağlamak amacıyla kurulan temel organlar-

•dır. Konsey, karar alma organı, Ortaklık Komitesi teknik bir organ ve Karma Parlamento Komisyonu danışsal bir organdır. Ortak Gümrük Birliği Komitesi, Gümrük Birliği çerçevesinde kurulan teknik bir organdır. Ortak İstişare Komitesi ise, Ankara Anlaşması'nın taraflar arasında diyalog ve işbirliğini kurmak ve geliştirmek amacıyla oluşturulmuştur (1995).

E. TAM ÜYELİK BAŞVURUSU

1987 yılında, Türkiye, Ankara Anlaşması çerçevesinde değil, daha önceki Avrupa Birliği genişlemelerinde aday ülkelerin yaptıkları gibi, Roma Antlaşması'nın 237. Maddesine dayanarak "Tam Üyelik" başvurusu yapmıştır. Avrupa Birliği, bu başvuruyu incelemiş ve Türkiye'nin tam üyelik için "ehil" olmasına rağmen tam üyelik müzakerelerine henüz hazır olmadığını bildirmiştir. Türkiye'nin tam üyelik başvurusuna verilen yanıtta, ortaklık ilişkilerinin geliştirilmesi için Avrupa Birliği dört ana tema önermiştir. Kamuoyunda "Matutes Paketi" olarak bilinen bu temalar :

- Gümrük Birliği'nin tamamlanması,
- Mali işbirliğinin canlandırılması (IV.Mali Protokol'ün işlerlik kazanması),
- Politik diyalogun derinleştirilmesi,
- Ekonomik işbirliğinin geliştirilmesidir.

Öngörülen bu program işlerlik kazanamamazken, Türkiye'nin nihai hedefi olan tam üyelik konusunda hiçbir adım atılmamış, anlaşmaların bir sonucu olan Gümrük Birliği üzerinde durulmuştur.

F. İŞGÜCÜNÜN SERBEST DOLAŞIMI

Avrupa Birliği'nin dayandığı dört temel özgürlükten biri olan işgücünün serbest dolaşımı, işçilerin, milliyetlerine bakılmaksızın, Birlik sınırları içinde her yerde, kendi istek ve çıkarları doğrultusunda iş arayabilme, işyerlerini değiştirme, çalışma amacıyla yerleşme ve ailelerini getirme serbestisini ifade etmektedir.Bugün, bir üye Devlet işçisi, pasaportunu ya da kimlik kartını göstererek, diğer üye ülkelerde iş aramaya gidebilir; ek olarak bir çalışma izni alma zorunluluğu yoktur; ücret, sosyal güvenlik

ve sendika hakları bakımından bulunduğu üye ülke uyruklu işçilerle eşit haklardan yararlanır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne ortaklık için başvur-
ma nedenlerinden biri olan serbest dolaşım ile ilgili
olarak Ankara Anlaşması'nın 12. maddesiyle Avru-
pa Topluluğu ve Türkiye, "aralarındaki işçi alımını
kademeli olarak gerçekleştirmekle" yükümlü kılın-
mışlardır. Katma Protokol'un 36.maddesinde ise,
işçilerin serbest dolaşımının 1 Aralık 1976'dan baş-
layarak 1 Aralık 1986 tarihine kadar aşamalı olarak
gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. 20 Aralık 1976
tarih ve 2/76 sayılı kararnameyle Türkiye-Avrupa
Birliği Ortaklık Konseyi, serbest dolaşım hakkının
aşamalı olarak gerçekleştirilmesi için birinci d ne-
mi yürürlüğe koymuştur. İkinci dönemin yürürlüğe
girmesi Ortaklık Konseyi'nin 1/80 kararıyla başla-
mıştır. Ortaklık Konseyi'nin iş  c n n serbest do-
laşımıyla ilgili aldığı     nc  karar, Toplulukta yerle-
şik Türk işçilerinin sosyal güvenlikleri hakkındaki
3/80 sayılı karardır.

1 Aralık 1986 tarihinden itibaren Türkiye'de ve

dolayısıyla Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkler için serbest dolaşımın gerçekleşmesi programlanmış olmasına rağmen, bu hüküm hayata geçirilememiştir. Avrupa Birliği, serbest dolaşım taahhüdünü, ekonomik sorunlar ve işsizlik gerekçesiyle tamamen gözardı etmiş bulunmaktadır.

Serbest dolaşım hakkı bir yana, Türk işçilerine uyrukluk sebebiyle çalışma şartları ve ücretlerle ilgili olarak farklı muamele yapılmamasına, Avrupa Birliği'nde çalışan Türk işçilerinin ve ailelerinin sosyal haklarının Ortaklık Konseyi'nce belirlenmesine ve tarafların yerleşme hakkı ile hizmetlerin serbest edinilmesine yönelik kısıtlamaları aşamalı olarak kaldırmalarına ilişkin hükümler de Avrupa Birliği için önemli yükümlülükler yaratmamıştır.

Avrupa Birliği'ndeki göçmen işçilerimiz için getirilen çalışma izni alma zorunluluğu sürdürülmüş, iş amacıyla diğer Avrupa Birliği ülkelerine girmeleri kesin olarak yasaklanmıştır.

Vize, işe girişte ve çalışma şartlarıyla ilgili olarak ayırıcı muameleye tabi tutulmama, ailelerin bir-

leştirilmesi, eğitim, Türk işçilerinin işe kablde Avrupa Birliği yesi ülke vatandaşlarının ardından ikinci önceliğe sahip olmaları, ırkçı ve yabancı düşmanı eylem ve davranışlarından korunma gibi konulardaki sorunlar günümüzde de halen devam etmektedir.

G. GÜMRÜK BİRLİğİ SÜRECİNDE TÜRKİYE

Gümrük Birliği, Avrupa Birliği ile ticarete uygulanan gümrük vergileri ve eş etkili önlemlerin kaldırılması, Birlik yesi olmayan ülkelere de ortak bir gümrük tarifesinin uygulanmasıdır.

Gümrük Birliği ilke olarak yalnızca sanayi ürünlerini kapsamakta, sanayide işlenmiş bölümleri dışında tarım ürünleri için serbest dolaşım getirmektedir.

1. Tam yelik öncesinde Gümrük Birliği'ne Giden İlk ve Tek lke: Türkiye

1990 sonrasında kendine özgü gelişmeler gösteren Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri Gümrük Birliği temelinde şekillenmiştir. Gümrük Birliği'nin tamamlanacağı 1995 ve sonuna doğru, Gümrük Birliği bir

amaç olarak kamuoyuna sunulurken, ekonomik sorunlardan kurtuluşun bir formülü olarak dönemin siyasi iktidarınca sürekli propaganda edilmiştir. Hatta Gümrük Birliği'ne geçiş Katma Protokol ile takvime bağlanmış olduğu halde, Ortaklık Konseyi'nce konuya ilişkin hazırlanan 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın (OKK) 6 Mart 1995 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nda onaylanması, bir zafer olarak ilan edilmiştir.

31 Aralık 1995 tarihi itibarıyla Türkiye Gümrük Birliği'ne giriş sürecini tamamlarken, Avrupa Birliği bütünleşme hareketinde tam üyelik öncesinde Gümrük Birliği'ni gerçekleştiren ilk ve tek ülke sıfatını da kazanmıştır. Ancak, bu yönüyle Türkiye, ayrıcalıklı değil, aykırı bir örnek olmuştur.

Tam üyelik öncesinde Gümrük Birliği'nin ilk, belki de en önemli sonucu, Avrupa Birliği'nin ekonomik, sosyal, siyasi hiçbir karar mekanizmasında yer almaması nedeniyle, tamamiyle kendisi dışında, tek taraflı alınan kararlarla bağımlı ve sorumlu kalmasıdır. Bu durumun daha net bir ifadesi ise, Türkiye'nin egemenliğinin sınırlandırılmasıdır.

TÜRK-İŞ
2. 6 Mart 1995 Tarih ve 1/95 Sayılı
Ortaklık Konseyi Kararı

Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı Kararı, Gümrük Birliği'nin 1995 yılı sonu itibariyle tamamlanabilmesi ve sağlıklı işleyişi üzerine teknik bir karardır. Bu doğrultuda, karar, *Gümrük Birliği'nin Son Döneminin Uygulamaya Konulmasıyla İlgili 1/95 sayılı Kararı ve Ekeri, Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinin Geliştirilmesiyle İlgili Tavsiye Kararı ile Türkiye'ye Yapılacak Mali Yardımla İlgili Avrupa Birliği Deklarasyonu* olmak üzere üç belgeden oluşmaktadır.

Sıralanan belgelerden Tavsiye Kararı'nın "Sosyal Alanda İşbirliği" başlıklı 5.maddesinde, *her iki taraf işçilerinin sosyal ve hukuki durumlarının düzeltilmesine imkan verilmesi yönünde düzenli bir sosyal diyalog tesis edilmesi temennisi* şeklinde çok sınırlı bir ifadeye yer verilmektedir.

Mali yardım konusundaki Topluluk Deklarasyonu'nda ise, Türk ekonomisinde Gümrük Birliği'ne bağlı olarak ortaya çıkabilecek ihtiyaç ve sorunla-

rı karşılamak ve iki taraf arasındaki gelişme farkını azaltmak amacıyla beş yıllık süre için, beş ayrı kanaldan toplam 2.425 milyon ECU (Avrupa Para Birimi) tutarında yardım yapılması taahhüt edilmiştir.

Gümrük Birliği'yle, gümrük vergi ve eş etkili vergilerin kaldırılması nedeniyle Türkiye'nin yalnızca vergi ve fon olarak uğradığı kayıp, yıllık ortalama 3 milyar dolar (2,5 milyar ECU) olarak tahmin edilmektedir.

Hem Türkiye'nin gümrük vergilerinin sıfırlanmasından uğradığı kayıp, hem de Avrupa Birliği'nin diğer ülkelere yaptığı yardımlar karşısında çok yetersiz kalan mali yardım, Birliği'yle doğrudan ilgisi olmayan konularla (demokratikleşme, insan hakları, Kıbrıs vb.) ilişkilendirilerek uygulanmamıştır.

3. Gümrük Birliği'nin İşleyişi ve Sonuçları

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliği'nin gerçekleştiği ve ortaklık ilişkisinin "Son Dönemi"nin başladığı 1 Ocak 1996 tarihinden bugüne kadar geçen sürede işleyiş, sadece bir tarafa, Av-

rupa Birliği tarafına hizmet eden, buna karşılık Türk tarafının aleyhine gelişen bir özellik taşımaktadır. Gümrük Birliği'ni tek taraflı işleyen bir mekanizma haline getiren, diğer taraftan sağlıklı ve dengeli bir ilişki olmaktan uzaklaştıran bu durum Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlölüklerin çok büyük bir bölümünü yerine getiren Türkiye'ye karşılık, Avrupa Birliği'nin yükümlölüklerini yerine getirmemesinden kaynaklanmaktadır.

*Gümrük Birliği'nin üç yıllık uygulama sonuçları, iddia edilenler ve beklentiler açısından olumsuz olmuştur. Bu olumsuzluk, hem **ekonomik**, hem **çalışanlar**, hem de **siyasi** açıdan söz konusudur.*

a) Gümrük Birliği'nin Ekonomik Sonuçları

Gümrük Birliği'nin Türkiye ekonomisi üzerindeki ilk doğrudan etkisi, gümrük vergileri ve eş etkili vergiler üzerinden uğranılan vergi geliri kaybıdır. Vergilerin yanında, ortak gümrük tarifesi ve Gümrük Birliği'ne uyum için yapılan harcamalar da kamu

gelirlerini azaltmıştır. Kamu açıklarının çok yüksek düzeyde olduğu ve bu açıkların yarattığı enflasyonist baskının ekonominin en önemli sorunu olduğu bir dönemde, sözkonusu azalma, mevcut sorunları daha da ağırlaştırmıştır.

Gümrük Birliği'yle yaşanan ikinci olumsuzluk Avrupa ile ticaretimizde, ihracat yerine ithalatın patlaması, bunun sonucunda, dış ticaretimizin 1996 yılında önceki yıllardan 3-4 katı olarak 10.6 milyar dolar, 1997'de de 12.6 milyar dolar açık vermesidir.

Bir başka ifadeyle, Gümrük Birliği'yle ile dış ticaretimizi daha çok Avrupa'ya kaydırıp, onlara daha çok pazar açmanın, buna karşılık onların pazarında daha fazla ihracat yapamamanın sonucu, dış açıklarımız artmıştır.

Gümrük Birliği'nin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla, Avrupa Birliği tarafından Türkiye'ye verilmesi taahhüt edilen mali yardımın askıya alınması, Türkiye'nin zararlarını daha da derinleştirmiştir.

b) Gümrük Birliği'nin Sosyal Sonuçları

Gümrük Birliği'nin bugüne kadar olan uygulaması, çalışanlar açısından olumsuzdur. Herşeyden önce geçirilen 3 yılda, "Sosyal Avrupa" hedefinden uzakta kalan bir süreç yaşanmıştır.

Avrupa Birliği ile girilen Gümrük Birliği'nin işleyişi, çalışma ve sosyal mevzuatın, uygulamalarının, ücretlilerin, yaşam ve çalışma koşullarının Avrupa Birliği standartlarına yükselten bir etkisi olmamıştır.

Aksine hazırlık yapılmadan, Avrupa Birliği'nin çeşitli biçimlerdeki desteği sağlanmadan ve hedeflenen tam üyelik güvencesi alınmadan gerçekleştirilen Gümrük Birliği;

- *İşsizlikte artışa,*
- *Yerli ve yabancı kaçak işçi çalıştırmada artışa,*
- *Sendikasılaştırmanın yaygınlaşmasına,*
- *Gerçek ücretlerin düşürülmesine,*
- *Çalışma koşullarının geriletilmesine,*

- *İşçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinde ihmal-
lere,*
- *Toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla sağlanmış
kazanımların etkisiz kılınmak doğrultusundaki
girişim ve çabaların artmasına,*
- *Fiyatların, ucuzlaması yerine artmasına,*
- *Avrupa Birliği ülkelerinde yaşayan Türk işçileri
açısından ise, onların daha iyi entegrasyonla-
rı yerine, öteden beri maruz kaldıkları, ırkçılık,
toplumsal dışlanma, yasal haklarının fiilen kul-
lanamama durumlarının devam etmesi'ne yol
açmıştır.*

c) Gümrük Birliği'nin Siyasi Sonuçları

Tam üyelik öncesinde Gümrük Birliği'yle Türki-
ye, sadece Avrupa Birliği'nin aldığı kararlara ve ku-
rallara tek yanlı uyacağını tahhüt ederek kapılarını
ardına kadar 15 ülkeye açmıştır.

Gümrük Birliği'nin, asıl ve nihai hedef olan "tam
üyeliğe" giden yolda bir " kilometre taşı" olacağı id-

dia ve beklentisi, 12-15 Aralık 1997 Lüksemburg Zirvesiyle yanıtını bulmuştur. Bu zirvede, Türkiye, genişleme süreci dışında tutulmuş, tam üyeliği bilinmeyen bir geleceği ertelenmiştir.

Gümrük Birliği'nin uygulanmasında siyasi açıdan ilişkilerde belki de en gerilemiş dönemlerinden biri yaşanmaktadır. Avrupa Birliği Zirvesi'nden Türkiye'ye ilişkin çıkan karar nedeniyle Türk Hükümeti siyasi ilişkilerini dondurmuş bulunmaktadır.

4. Tam Üyelik "Hayal"

Türkiye-Avrupa Birliği ortaklığının "Son Dönem"inde ilişkiler, ne yazık ki, en geri dönemini yaşamaktadır. Büyük tepkiyle karşılanan Lüksemburg Zirvesi sonuçları, Avrupa Birliği'nin, Türkiye'ye karşı izlediği, haksız, samimiyetsiz, ve siyasi niyet boşluğundan ibaret tutumunun uzantısıdır.

Son olarak 15-16 Haziran 1998 tarihinde Cardiff'te yapılan zirve toplantısında, Avrupa Birliği tavrını yumuşatmışsa da, Türkiye'nin tam üyelik hedefi, yine yanıt bulmamış, boşlukta bırakılmıştır. Bu

gerçeklerden hareketle "tam üyelik ancak hayalde gerçekleşebilecektir" denilebilir.

Sendikaların ve çalışanların istediği ve desteklediği "Sosyal Avrupa" hedefinin ancak tam üyelikle mümkün olabileceği dikkate alındığında, gelinen nokta daha iyi anlaşılmaktadır.

TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNDE ÖNEMLİ TARİHLER

- 31 Temmuz 1959** : Türkiye'nin AB'ne ortaklık başvurusu.
- 1 Aralık 1964** : Ankara Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi.
- 1 Ocak 1973** : Katma Protokol'un yürürlüğe girmesi.
- 25 Aralık 1976** : Türkiye'nin Katma Protokol'daki korunma maddesini (Madde 60) isteyip tüm yükümlülüklerini dondurması
- 4-11 Ekim 1978** : Türkiye'nin 5 yıllık plan süresince kendine düşen sorumluluklarını dondurması
- 1 Aralık 1986** : Ankara Anlaşması ve Katma Protokol hükümlerinden doğan işgücünün serbest dolaşım hakkının kullanımının AB'nin tutumu sebebiyle uygulamaya konamaması.

- 14 Nisan 1987** : Türkiye'nin AB'ne tam üyelik talebinde bulunması.
- 18 Aralık 1989** : AT Komisyonu'nun Türkiye'nin tam üyelik başvurusu konusundaki görüşünü açıklaması.
- 6 Haziran 1990** : AT Komisyonu'nun Türkiye ile her alanda işbirliğinin başlatılması ve hızlandırılması konusundaki önlemleri içeren bir "İşbirliği Paketi"ni hazırlayarak Konsey'in olurluna sunması.
- 21 Ocak 1992** : Türkiye AB arasında bir Teknik İşbirliği Programı'nın imzalanması.
- 13 Aralık 1995** : Avrupa Parlamentosu'nda yapılan oylamada 343 lehte 149 aleyhte ve 36 çekimser oyla, Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin onaylanması.
- 1 Ocak 1996** : Türkiye-AB Gümrük Birli-

ğinin fiilen başlaması. (Ortaklığın "Son Dönemi"ne geçiş)

19 Eylül 1996 : Avrupa Parlamentosu'nun 20 çekimser,23 aleyhte,319 kabul oyu ile AB'nin GB çerçevesinde Türkiye'ye yapacağı mali yardımı askıya alması.

12-13 Aralık 1997 : Lüksemburg Zirvesinde AB'nin genişleme programı çerçevesinde Türkiye'yi tam üyeliğe aday ülkerin dışında tutması ve bunun karşısında Türkiye'nin AB ile siyasi ilişkilerini dondurması.

22 Temmuz 1998 : Türk Hükümetinin, AB - Türkiye ilişkilerinin geliştirilmesi konusunda bir belge hazırlayarak Komisyon'a sunması.

AT: Avrupa Toplululuğu

AB: Avrupa Birliği

GB: Gümrük Birliği

SONUÇ

1 Aralık 1964'te Türkiye-Avrupa Birliği (o dönemki adıyla AET, Avrupa Ekonomik Topluluğu) ilişkileri, Ankara Anlaşması olarak bilinen Ortaklık Anlaşması ile başladı. 1 Ocak 1973'te de Katma Protokol yürürlüğe girerek, geçiş süreci program ve takvime bağlandı.

Takvim işlemiş, ancak 1986'da başlaması gereken serbest dolaşım gerçekleştirilmemiş ve ancak 1 Ocak 1996'da Gümrük Birliği'ne girilmiştir.

Ancak Gümrük Birliği ile iddia edildiği gibi ne ihracatta patlama olmuş, ne yeni işyerleri açılmış, ne istihdam artmış, ne çalışanların hak ve özgürlüklerinde Avrupa düzeyine gelmiş ve ne yaşam standartları yükselmiştir. Aksine tüm bu sayılanların tersi olmuştur.

Gümrük Birliği'nin, Avrupa Birliği'ne giriş aşaması olarak kabulü ise tutmamış, Avrupa Birliği organlarının kararları demokratikleşme, insan hakları, Kıbrıs, azınlık hakları gibi suni gerekçelerle Türkiye'nin girişi değil, bilinmeyen bir tarihe ertelenişi

yönünde olmuştur. Bu arada, Kıbrıs Rum Kesimi ile birlikte diğer Avrupa ülkelerinin Avrupa Birliği'ne giriş süreçleri başlatılmıştır.

Kıbrıs Rum Kesimi ile üyelik görüşmelerini başlatan Avrupa Birliği, uluslararası anlaşmaları ihlal ederken, Ada'nın dayandığı iki toplumlu temel üzerinde bir çözüm aranması şartını da ortadan kaldırmaktadır.

Açıkçası Türkiye'nin eşit hak ve yükümlülüklerle sahip tam üye olarak Avrupa Birliği'ne girişi istenmemektedir. Avrupa Birliği, Türkiye'yi, en azından 2010 yılına kadar, kendi etki alanı olarak ayırmak istediği Akdeniz bölgesinde yalnızca bir ticaret ortamı olarak görmek istemektedir.

Avrupa Birliği'ne giriş için işsizlik oranının yüksekliği, yüksek enflasyon oranları, yüksek bütçe açığı, Avrupa'da bulunan Türklerin serbest dolaşımından çekinmeler gibi faktörlerin yanı sıra, gerçekten o ülkelerde görülmedik ölçüde insan haklarının kısıtlanması göz ardı edilmemelidir.

Sendikal haklar, insan hakları ve demokrasi, Av-

rupa istediği için değil, bu ülke insanların layık olduğundan, onların mutluluğu ve çağdaş bir ülke niteliğine kavuşması için dikkate alınmalıdır. Çağdaş ve demokratik Türkiye, Atatürk'ün belirlediği hedefin özüdür.

Türkiye'ye kapılarını kapatan Avrupa Birliği'ne girememeye asla ve asla yolun sonu ve kötümserlik gerektiren bir neden değildir. Avrupa Birliği'ne kilitli politikalar bizleri yanıltmakta ve gündemi gereksiz yere işgal etmektedir. Biz ülkemizde, istediğimiz yaşam ve üretim potansiyeline sahip olduğumuza inanıyoruz. Yeter ki konu çarpıtılmasın.

TÜRK-İŞ EĞİTİM YAYINLARI DİZİSİ

- Yayın No. 1 **Sendikacılık Tarihi** Yıldırım Koç
- Yayın No. 2 **Tüketici Hakları**
- Yayın No. 3 **Asgarî Maaş** Şeyma İpek Köstekli
- Yayın No. 4 **İş Kanunları**
- Av. Hüseyin
- Yayın No. 5 **Uluslararası**
- Yayın No. 6 **Çalışan Çocukları**
- TÜRK-İŞ'in Fa
- Yayın No. 7 **Özelleştirme**
- Yayın No. 8 **İş Güvencesi**
- Yayın No. 9 **Çevrenin Korunması**
- Sendikalar
- Yayın No. 10 **Güncel Sorunlarımız**
- ve Taleplerimiz Yıldırım Koç
- Yayın No. 11 **Türkiye ve**
- Avrupa Birliği** Şeyma İpek Köstekli
- Yayın No. 12 **Niçin Sendika?**
- Nasıl Sendika?** Yıldırım Koç

Yayın No.

Yayın No.

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

337.14 KÖS 1999

Telefon: (0531) 433 3638

Faks: (0531) 433 1671

Yenişehir - Ankara